

1790. aa. Jul.
DISPUTATIO JURIDICA

De

MUTUO,

Quam

Fortunante Jehovà & sup-
petias ferente,

*De consensu & auctoritate Amplissima Facul-
tatis Juridica, quæ est in inclyta Lipsien-
sum Academia,*

P R Æ S I D E

WILHELMO SCHMUCK,
Philos. & U. J. D. Pandectarum Professore
publico, ejusdemq; Facultatis Assessore dignissimo,
Domino & Præceptore suo plurimum
colendo.

Publico examini subjicit

HENRIDICUS Neumburg
Bremenfis.

Ad diem 12. Decembr. loco horisq; solitis.

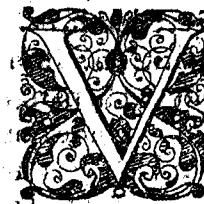
L I P S I Æ

EX OFFICINA BAVARICA,

ANNO M. DC. XXII.

Ex materia mutui.

1. Conclusio.

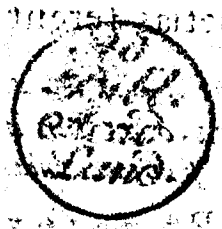
Verbum credendi non unius, sed plurium significatum capax est: Nam primo creditor dicitur is latissime, qui ex quacunque obligatione alterum sibi obstrictum habet, etiam ex delicto.

(a) 2. Latius, qui ex contractu tantum (b) & 3. Strictè, qui ex mutuo duntaxat. (c)

(a) Per l. Creditores. v. Cum duob. seqq. ff. de P. S. Ita creditor dicitur non solum secundum Cujac. In parat. Cod. si cert. petat. Ergo v. grat. qui furtum facit, creditorem cogitur agnoscere eum, cui furatus est, nolit velit, ut non solum restituat quod abstulit, sed & poenam dupli vel quadrupli, pro eo furtum vel rix manifestum vel manifestum commisit, luat. §. si. Inst. de obl. que ex del. nasc. Aristoteli in Ethic. ad Nicom. ejusmodi facta obligatoria ex re illicita dicuntur ουνα δ' αὐτὰ αὐτοῖς, id est, non spontanea, ex quibus ut maxime quis obligatus esse nolit, ipsum tamen jus illum obliget, ne quis ex malicia sua lucrifaciat l. 1. in pr. ff. de dol. mal. neve locupletetur alter cum alterius damno. l. jure. natura. 200. ff. de Reg. Jur.

A 2

(b) Cu-

416 106 287 300 18

4 Jus 2790 (23)

II.
Qui negat, quod mutuum sit contra-
ctus, is juris principijs vehementer ob-
strepit.

cred.

III.
Est contractus stricti iuris mutuum.

A 3

ad ni-

ad nihil obstrictus est debitori; debitor autem solus creditori ad reddendum, & quidem non plus, sed quantum accepit in mutuum, *l. si tibi 17. in pr. ff. de pact. l. rogasti. 11. §. si tibi. 1. ff. de reb. cred.* Qui stricti juris contractibus à formula actionis appellationem tribuunt, nihil agunt; Nam hac ratione, quidam contractus etiam dicendi essent arbitrarij, cum dentur actiones arbitrariæ, §. *præterea. 29. Inst. de actionib.* Quid multa? quia hodie formulæ actionum sunt sublatae per Constantinum Imperatorem, *t. t. C. de form. & impetrat. act. subl.* consequens est, sublatos etiam esse contractus ipsos, aut qualitatem hanc contractuum, quæ dicuntur esse stricti juris. Sed hoc est absurdum statuere, siquidem superstes mansit, ut cunque formula actionis interierit. Nemo enim alteri plus reddere vult, quam in mutuum accepit, nec iudex debitorem in plus potest condemnare, quam in quantum ipsi à creditore datum est, *l. cum quid 3. ff. de reb. cred.* usque adeo, ut licet in mora solvendi debitor fuerit, nihil tamen usurarum ob moram amplius ipsi adjudicari queat; scriptum enim est, ex stricti juris contractibus usuras ob moram non deberi, *l. mora. 32. §. in bona fidei 21. l. videamus. 38. §. si actionem. 7. & §. in ceteris. 15. ff. de Usur. l. quamvis. 3. C. eod. tit.* Quæ leges iudici sunt diligenter custodiendæ in concipienda, sententia, ne aliter iudicet, quam legibus aut constitutionibus aut moribus proditum est, *in pr. Inst. de offic. jud.*

Mutu-

IV.

Mutuum non contrahitur, nisi res statim interveniat ad perficiendum mutuum.

Est enim contractus realis, ut loqui vulgò solemus, id est, talis contractus, qui ad sui perfectionem rei interventum necessario desiderat, *in princ. Instit. quib. mod. re. contrah. obl.* Unde qui promittit alteri mutuum, mutuum non contrahit, sed spem duntaxat alteri facit de futuro mutuo, licet stipulatio accesserit: deficit enim dominans requisitum, quod est res fungibilis, quæ pondere, numero, mensura constat, *d. pr. Inst. d. tit.* Vehementer tamen huic sententiæ ob stare videtur, quod extat, *in d. l. mutuum. 2. §. fin. ff. de reb. cred.* verbis, inquit J Ctus, quoque credimus, quodam actu ad obligandum interposito, veluti stipulatione. Sed responsio est in facili, cum verbum credere ibi non sit accipiendum de stricta, quam supra tertiam fecimus, significatione, sed de secunda, quæ verbum credere omnem contractum, & sic stipulationem in se complectitur, ita ut qui stipulatur ab altero promittente aliquid, etiam fidem ejus sequatur, §. *in hac re. 1. vers. quinetiam Instit. de V. obl.* Dissentit ibid. Gothofr. qui ex hoc actu fecit mutuum civile, sequutus dubio procul glossam & Zas. *d. §. fin. ff. de reb. cred.* sed perperam, *junge l. 1. in pr. ff. d. t. de reb. cred.* Quod si literarum obligationem subesse urgeas; eo ipso fateris non esse mutuum, sed in alium contractum remigrare, *t. t. Inst. de lit. oblig.*

Mutu-

Mutuum consistit & in panibus, in carne, piscibus, & id genus aliis, cum in cibum petuntur.

Nam & harum rerum usus in abusu, id est, consumptione, absumptione est, sicuti olei, frumenti, vini ac cerevisiæ, in pr. Instit. quib. mod. re contrah. obl. l. vinum. 22. ff. de reb. cred. Recipiunt item hæ res pondus, numerum & mensuram, prout contrahentibus visum fuerit, argumt. d. pr. Instit. d. tit. l. mutuum. 2. in pr. & §. 1. ff. de reb. cred. recte Zas. ad d. l. 2. §. 1. num. 38. & Cujac. ibid. in Comm. post. ad Paul. ad Edict. Dissent. d. loc. Accurs. & ex parte Bartol. qui in panibus non aliter mutuum concedit, quam si ad pondus tradantur; nihil est: Si enim placent contrahentibus, ut numerentur, non etiam ponderentur panes in mutuum dati, quidni mutuum contractum esse statuatur? cum ex placito contrahentium contractus vires accipiant, l. contractus 23. ff. de R. J. l. juris gent. 7. §. quin. imò ff. de pact.

In contrahendo mutuo quod agitur pro cauto habendum est.

L. 3. ff. de reb. cred. Jam verò id agi intelligitur, ut ejusdem generis in eadē bonitate solvatur, quod datum est, d. l. 3. Facit item, quòd aliud pro alio invito creditori solvi nequeat; l. mutuum. 2. in pr. ff. d. tit. Atqui hac ratione aliud certè pro alio solvi dubium non est, verb. grat. si pro floreno veteri

novum

novum quis reddere mallet, cum non tam genus eodem spectandum sit, quam bonitas etiam in reddendo mutuo. Quare ne alterutrum horum principiorum vim patiatur, & vel aliud agi, vel invito creditori aliud solvi necessum sit; rectè debitor nolens vel officio judicis cogi potest ad similem bonitatem in restituendo mutuo, d. l. 3. Obstat quòd contractus mutui sit stricti juris, l. si tibi 17. in pr. l. rogasti. 11. §. si tibi. 1. ff. de reb. cred. l. cum ultra 9. C. de non numerat. pecun. In stricti verò juris contractibus ita comparatum sit, ut quod palam non exprimitur à contrahentibus, pro omisso habeatur, l. quicquid. 99. in pr. ff. de V. Oblig. quod in mutuo usq; adeò militat, ut licet super usuris pactum adjectum fuerit ex parte creditoris, nihil tamen actum intelligatur, d. l. si tibi. pr. d. l. rogasti. §. 1. Respondendum autem est, quòd quædam naturā insint negotio vel contractui; quædam verò tantum abest, ut natura insint, ut si accedant, naturam rei potius violent, quam adjuvent. Quare quæ naturā insunt, quantumvis non exprimantur nominatim à contrahentibus, pro expressis tamen, & ut in d. l. 3. Jactus ait, pro cauto habentur, ut nimirum res in eadē bonitate reddatur à debitore, licet de bonitate tempore contractus nullam mentionem fecerint, d. l. 3. ff. de reb. cred. Sic si stipulor, ut mihi à Johanne Norimbergæ solvantur centum; hoc casu licet in stipulatione cautum nequaquam sit, quamprimum, scilicet eò pervenerim, sed pura sit stipulatio absq; die & conditione adjecta; natura tamen negotij suadet, ut centum Norimbergæ petere nequeam,

quàm vel ego vel nuntius meus eò devenierit, inter-
jectis scilicet tot diebus, quot sufficiunt ad iter Li-
psia Norimbergam perficiendum, *per. l. interdum.*
73. in pr. ff. de V. Oblig. junct. l. quoties. 24. ff. de operis
libert.

VII.

In moneta tempore solutionis æro-
sa facta ad tempus contractus regulari-
ter respiciendum est, si tum argentea
fuerit, & melior præsentē.

Exempla sunt ὅμοιαι τὰν ὁρμηλμαίων: Titius
ante quindecim plus minus annos centum florenos
in moneta currente dedit in mutuum Sejo; hoscē
nunc paratus est Sejus reddere in moneta hodierna:
quæritur an ad accipiendum cogi possit Titius?
Respondemus ex *l. cum quid. 3. ff. de reb. cred.* non re-
netur eos accipere tali moneta, quam deprehendit
bonitate inferiorem eā, quæ fuit ante quindecim
annos. Quare Sejus est obstrictus vel pristinae bo-
nitatis monetam Titio solvere, vel æstimationem
præstare illius in hodierna, *d. l. 3. & l. 1. §. re contra-*
bitur. 2. ff. de oblig. & act. Ad stipulatur huic asser-
tioni Novell. Elector. *part. 2. consil. 28.* Nec obstat,
quod in pecunia quantitas magis, quàm qualitas
spectanda sit, id enim concedendum est, cum nihil
de sua bonitate deminutum sentit, *ad. l. & l. credi-*
derim. 99. ff. de solut. Sed quid, si ante annum ho-
diernam monetam alteri mutuo dederim, hodie
verò

verò tempore solutionis. (ut in vicinis locis contin-
gere inaudimus) in pristinum statum moneta re-
ducta fuerit, & ad veterem bonitatem pervenerit;
an & tum tempus contractus spectandum? In ex-
tremis uterque laborat, creditor ut in optimum
mutatam monetam recipiat, licet is vilissimam ex-
penderit, *juxta l. eleganter 24. §. qui reprobos 1. ff. de*
pignor. act. Debitor contra tempus contractus ur-
gens, quo vilissimam acceperit, ne solidam & quin-
tuplo meliorem solveret ad evitandum damnum
irrecuperabile. Tutissimum foret hoc casu rem
ponderatis circumstantiis ad mediocritatem & æ-
qualitatem, quoad ejus fieri potest, reducere, &
juxta saluberrimum JCrī consilium, *in l. in ambiguis.*
85. §. quotiens fin. ff. de R. J. eam jussis decretis
temperare. *d. l. 85. §. quotiens. junct. l. in omnibus 90.*
l. rapienda 108. ff. eod. de R. J. quod & Justinianum
fecisse legimus, *in §. fin. Instit. de donat. §. fin. Instit.*
de vulg. subst. §. hoc quoq. 2. Instit. per quas person. nob.
acquir. & JCrōs. Paulum in l. antequam 3. vers. quid
est ergo? ff. si pars hered. pet. l. filio. 7. in fin. ff. ut legat.
serv. &c. Pomponium in l. Quintus Mucius. 7. in fin.
ff. de ann. legat. Ulpianum *in l. si servos. 25. in fin. ff.*
de pignor. act. in primis autem apud eundem Pau-
lum in nobilissima & ad præsentem quæstionem ac-
commodatissima, *l. cum quidam 17. in pr. ff. de usur.*
& tandem Julianum, *in l. quidam 21. ff. de reb. credit.*
Qui textus & id genus similes Antonio Thesaurō
extorserunt nobilissimam pro simili quæstione ad
æqualitatem reducenda decisionem, *220. per tot. cui*
suffragatur & Hottman, in quæst. illustr. 22.

VIII.

Mutui natura postulat, ut de meo
(creditoris) fiat tuum (debitoris.)

L. 2. §. appellata 2. ff. de reb. cred. junct. §. seq. l. proinde 8. in verbis Tui fiant, &c. ff. eod. in pr. Inst. quib. mod. re contrah. oblig. l. 1. §. 1. re, contrahitur. 2. ff. de oblig. & act. hoc est, oportet creditorem rei in mutuum data esse dominum. Sed quid si Titius habeat debitorem Sejum, quem jubeat pecuniam sibi debitam dare Mævio tertio cuidam, qui à Titio antea perierat mutuum: quaeritur si Sejus jussui Titij morem gerens de Mævio nomine Titij pecuniam an Titio non etiam Sejo comparata sit mutui obligatio, quasi Titius pecuniam Mævio nameraverit? Ita respondet JGtus, Titio obligationem quasitam esse non aliter, ac si ipse cum Mævio mutuum contraxerit, *in l. singularia. 15. in pr. ff. de reb. cred.* Sed obstat modò dicta regula, quòd creditor debeat esse dominus rei in mutuum datae, *ad. 11.* Atqui Titius hujus pecuniae nunquam fuit dominus. Ergo &c. 2. Quia per alterum maxime liberam personam nulli obligatio acquiri potest, *§. ex his itaq. 5. Instit. per quas person. &c. l. quòd tutela 73. §. fin. ff. de R. J. l. stipulatio 38. §. alteri 1. ff. de R. oblig. §. alteri 18. Instit. de inutil. stipul.* 3. Quia ex nudo pacto vel potius jussu ad extraneum facto non acquiritur obligatio, *l. jurisgentium 7. §. sed cum 4. vers. igitur. ff. de pact.* 4. Multò minus nudis pactis transferuntur rerum dominia, sed traditionibus & usucapionibus, quarum neutrum nostro casu intervenit, *l. traditio-*

ditionibus. 20. ff. de pact. Ergo, &c. 5. quia nec nudo pacto potest delegatio fieri, sed semper per stipulationem, *l. delegare 11. §. sit autem, 1. ff. de novat. l. 1. C. eod.* videtur autem in proposito casu subesse delegatio, cum persona debitoris mutetur, & fiat ex debitore Sejo Mævius Titio. Quae omnia certò ex diametro reclamant decisione JGti, *in d. l. singularia. 15. in pr. ff. de reb. cred.* Quomodo igitur concilianda? Distingue cum JCro inter rigorem juris & benignitatem equitatemque, & salva res est, *argument. l. placuit. 8. C. de jud. l. in omnib. 90. ff. de R. J. junct. l. cum quidam. 17. in pr. ff. de Usur.*

IX.

Creditori invito particularis solutio à debitore obtrudi nequit.

Textus *in l. tutor. 41. §. Lucius 1. ff. de Usur. l. plane. 3. ff. famil. ercisc. l. qui pignor. 19. ff. de pignor. l. Julianus. 13. §. offerri. 8. ff. de act. emt.* Nec caret hoc axioma insigni ratione. 1. Ita enim natura ferri, minuscuusque obligationis, ut quod uno eodemque tempore deberi incipit totum ac in solidum, hoc idem uno eo tempore solvatur in solidum, nec scindatur contra naturam obligationis. & nolente creditore ejus solutio in partes, cum sit obligatio ex numero rerum incorporalium nec divisionem admittentium, *in pr. Instit. de reb. corpor. & incorporal.* 2. Quia contrariorum eadem est ratio, *l. nihil tam. 35. l. omnia 100. l. ferè quibuscumq. 153. ff. de R. J.* 3. Quia debitor censetur hoc incommodum non raro sua culpa sentire, dum legem circa solutionem particula-

circulariter faciendam non dicitur apertius, l. veteribus. 39. ff. de pact. junct. a l. contractus. 23. ff. de R. J. cum similibus ejusmodi reservatio reperitur. in d. l. tutor. 41. §. 1. ff. de Usur. 4. pertinent huc præterea omnes illi textus, qui aut solidum solvendum imperant, aut minus solummodo disponunt, l. solidum. 85. ff. de solut. l. ut si curat. 2. §. 1. ff. de R. J. 11. Faciunt tandem pro hac sententia communis Doctorum opinio, equant legibus sufficiens merito in ejusmodi controversiis sequimur, qui accedunt insuper & Zaf. in l. quidam. 2. ff. de reb. cred. Dant. ead. tit. cap. 7. Equinar. Baro in suo manuali ad Digest. eod. tit. Cujac. add. l. Lucius Titius. 41. §. 1. ff. de Usur. in comm. posth. ad Responsum Pauli, qui Metadoxus inscribitur. Hotom. quest. illustr. 22. Goedd. ad l. 32. numer. 8. & seqq. ff. de V. S. Qui à nobis differunt, pro se dicant longissime petitiū textum, in l. stipulationum. 2. §. 1. ff. de V. Obl. è quorum numero est Coras. ad d. l. 2. §. 1. Sed committit hic fallaciam à dicto secundam quid ad dictum simpliciter. Parum item facit pro illis adductis, §. item per acceptilationem. 1. in fin. Inst. quib. mod. oblig. toll. ubi Justinianus partis acceptilationem admittit, quatenus ita placeat creditori, ut quod illi textui deest, ex aliis necessarium sit adimpleri. Reliquæ Corasij contrarie rationes & argumenta sese ipsa elidunt, quod in ipso disputationis actu ostenderunt. Ab hac tamen regula quidam excipiuntur casus. 1. in l. cum heres. 3. §. item fidelem. 6. ff. de statu liber. 2. in l. placuit. 4. C. de collat. fund. patrim. lib. 11. 3. in §. sunt præterea. 8. cum duob. seqq. Institur. de action. 4. in l. pacto successorum 20. C. de pact.

pact. l. ea qua. 6. C. famil. & cisc. l. 4. in pr. ff. eodem tit. 5. Excipiendus tandem est à regula casus in l. quidam existimaverunt. 21. ff. de reb. cred. quem tamen de debito ex parte illiquido nequaquam accipiendum censeo contra omnes; nam si debitum partim est illiquidum, ad illiquidam partem non exigendam nulla est opus humane persuasionis Magistratus erga creditorem, sed cogitur tunc in particulari solutione acquiescere. Humanitate Magistratus tum opus est, ut ea flectat rigidum creditorem, si tota summa est liquida, ut propter inopiam debitoris sibi particularem solutionem obtrudi patriatur.

X.

Pupillus mutuum sine tutoris auctoritate accipiens ad restituendum tūdemum obligabitur, cum locupletior inde factus fuerit.

Idque ex constitutione Divi Pij Imperatoris. l. ait Prætor. 3. §. pupillus. 4. ff. de neg. gest. l. sed mihi. 3. in pr. ff. commod. l. pupillus. 5. in fin. ff. de aut. tut. Et hoc modo obligatur non solum naturaliter, sed & civiliter, quod tamen est contra d. l. pupillus. 5. in pr. ff. de autor. tut. ubi JCtus ait, quod tantum naturaliter obligetur, cum tamen naturaliter obligetur, si locupletior factus non est. l. oblig. 43. ff. de oblig. & act. Hic merè variant & JCti in Digestis, & Interpretes, qui tamen omnes ad consonantiam facile reduci possunt.

In æ-

In æstimatione rei in mutuum datæ
judici inspicendum est tempus litis
contestatæ.

Titius Scjō dedit mutuo ante biennium decem
amphoras vini Rhenani optimi, die solutionis hoc
anno veniente vinum Rhenanum Scjōs habet nul-
lum, nec ejus bonitatis consequi potest ab aliis, ut
necessario ad æstimationem vini deveniendum sit
judici post actionem institutam & litem contesta-
tam. Cùm igitur *juxta l. vinum. 22. ff. de reb. cred.*
tria tempora judici sunt attendenda, ex quibus in
ejusmodi casibus, ubi ad æstimationem rei progre-
diendum est, ipse omnem controversiam dirimit,
vel tempus contractus, vel litis contestatæ, vel de-
nique sententiæ latæ: quæritur hinc secundum
quod tempus vinum æstimare debeat iudex? Et re-
spondet JCtus, *in spinosa & difficili d. l. vinum 22.* se-
cundum tempus litis contestatæ, ut quanti tunc
prostat amphora vini, tanti condemnet debitorem:
ratio decisionis est, quod mutuum sit contractus
stricti juris, cùm sit contractus *μονόπλευρος* non δι-
πλευρος, ut supra conclusionem tertia posuimus, &
quod in mutuo strictè debeat reddi, quantum est
datum, nec plus, nec deterius, *in pr. Inst. quib. mod.*
re contrah. oblig. placuit igitur ex natura contractus,
ut in stricti juris judiciis nullum aliud, nisi litis con-
testatæ tempus spectetur, *l. sed mihi 3. §. in hac acti-*
one 2. ff. commod. Ratio rationis est, quia quale quid
est, quod petitur, tale dari debet, *l. vulgo. 2. ff. de*
usur.

usur. Quod usque adeo verum est, ut licet plura
condemnatus sit debitor, quàm computatio sortis
& usurarum constituebat; humanius tamen est, de-
bitorem non ampliùs, quàm quod revera debet,
dare oportere, *l. si fundus. 16. §. si pluri. 6. ff. de pi-*
gnor. junct. l. si inter. 21. §. fin. ff. eod. l. si tibi. 17. pr. ff.
de pact. & l. rogasti. 11. §. si tibi 1. ff. de reb. cred. Ob-
stat tamen his, quæ dicta sunt, vehementer textus in
l. in hac actione. 3. ff. de tritic. action. Sed si distinguas
inter arbitrarias actiones, de quibus omnino loqui-
tur JCtus, *in d. l. 3.* & inter puram stricti juris actio-
nem, quam *d. l. vinum 22.* præ se fert, jam omnis res
in vado est.

XII.

Periculum rei in mutuum datæ est
penes debitorem.

Fit enim illius rei dominus, *d. l. 2. §. 2. & 3. ff. de*
reb. cred. & l. proinde. 8. in pr. ff. eod. certum autem
est, rem perire suo domino, *l. pignus. 9. C. de pigner.*
act. Ergo si pecunia, antequam illam in rem suam
vertere coeperit, casu quodam fortuito perierit, sta-
tuendum est, periculum ejus esse & interitum, *l. in-*
incendium 11. C. si cert. petat. ibi: incendium non ex-
it are alieno debitorem. Obstat tamen textus,
in l. contractus 23. in fin. ff. de R. J. l. qui fortuitis 6. C.
de pigner. act. Uterque textus accipiendus est de
contractibus, quibus res aliena non fit per traditio-
nem nostram, ut est in commodato, pignore, deposito,
precario, &c. Per mutuum verò, quia res aliena
nostra fit, ut modo & supra probavimus, nostrum

erit & periculum, *l. certi conditio. p. §. fin. ff. de reb. cred.*

XIII.

Administratores civitatum, si mutuum accipiant pecuniam, eatenus obligant ipsas civitates, quatenus in utilitatem publicam illa versa est.

L. civitas. 27. ff. de reb. cred. Ratio decidendi nequaquam est exorbitans, ut vulgus Interpretum sentit, sed dependet ab officialium omnium, qui rei alienæ etiam cujuscunque privati curam gerunt & administrationem. Quod enim usu venit in mutuo servi vel filijfamil. contemplatione dominorū ac parentum, ut ad exsolutionem dominus ac pater de suo non aliter teneatur, nisi quantum de pecunia ista in rem illorum versum fuerit, *l. quod si. 2. §. & regulariter. 2. §. sed si sic accepit. 9. ff. de in rem. vers. junct. §. quæ diximus. 6. Instit. quod cum eo, qui in alien. potest.* quod item juris est in procuratore vel negotiorum gestore, qui domini sui vel ejus, ejus negotium gerit, nomine mutuum accepit, dominus per æquæ à creditore non aliter potest conveniri, nisi quatenus in rem eius ac utilitatem versum est, *d. l. quod si. 3. §. & regulariter. 2. l. & qui serv. 7. vers. alioquin. C. quod cum eo, qui in alien. &c. l. liberto. 31. in princ. verbis: in rem ejus versa ff. de negoc. gest.* Hoc idem etiam quidem multò magis debet esse receptissimum in administratoribus civitatum, ut similiter civitates ex mutuo administratorum suorum,

suorum, ceu sunt, quos in Vernacula Gemeine Vorsteher / RathsCämmerer / Einnehmer / appellamus, obligentur, quàm quatenus cesserit illud in commodum ac utilitatem Reipublicæ, *d. l. civitas. 27. ff. de reb. cred.* Facit item pro hac decisione, quod civitas & omnis Respublica minorum jure utatur, *l. pen. C. ex quib. caus. maj. l. ergo sciendum. 22. in fin. ff. cod. tit. l. illud sciendum. 9. ff. de appellat. l. 1. C. de offic. ejus qui vicem. &c. l. si mater. 6. C. ne de statut. defunct. &c.* Sicut igitur pupilli & minores ex contractu tutorum & curatorum nequaquam obligantur, licet contemplatione pupillorum & minorum initus ille sit, nisi in commodum eorundem, quod gestum est, vergat, *l. si in rem. C. quando ex fact. tut. vel curat. l. 2. C. de curat. furios. junct. l. 2. ff. cod. tit.* Ita etiam comparatum est cum civitate, ne illa ære alieno ab administratoribus conflato gravetur, nisi constet, quòd ad utilitatem ejus pervenerit, *h. nost. l. civitas. 27.*

XIV.

Sed cum ejusmodi versio sit facti; eam non civitas, sed creditor ut probet, necesse habet.

Actor enim non reus regulariter probare tenetur, ut qui versionem allegat, hanc etiam doceat, *l. 7. ff. de probat. junct. l. 4. C. de eden. 2.* quia civitas adversus creditorem exceptione non numeratæ pecuniæ perpetuò potest uti, *Bald. Rom. & vulgo. Dd. ad l. si is qui 11. ff. de pignor. Moz. 2. in tract. de mut. §. venio ad primam, &c. post. num. 18. Fachin.*

lib. 2. controvers. 36. quo casu onus probandi devolvitur sanè in actorem sive creditorem, *l. 3. C. de non numerat. pecun. 3.* quia in *auth. quod jus C. de S. S. Eccles.* probationem versionis disertis verbis Justinianus transfert in creditorem. Quò pertinet & textus, in *l. quod si 3. S. penult. ff. de in rem. vers. l. vir uxori, 17. in princ. ff. ad SCum Vellei. Zas. add. l. civitas. num. 10. Duar. tit. C. si cert. pet. cap. 3. in fin. Hartman. Pistor. lib. 1. quest. 37. num. 30.* Obstat tamen, quòd minor, cujus jure utitur civitas, se læsum esse probare debeat, *l. 9. C. de in integr.* Ergò & civitas. Obstat item, quòd de magistro navis scriptum est, eum facto suo dominum obligare, nisi pecuniam initio in suos usus converterit, *l. 1. §. unde quisitur. 9. ff. de exerc.* Obstat denique quòd civitas teneatur probare per libros suos & rationarios, in quibus annotat accepta & expensa. Et si quæ sunt alia, ad quæ respondebimus DEO volente in ipso disputationis actu.

XV.

In certum diem solutio promissa etiam ante diem invito creditori præstari potest.

Per *l. stipulatio ista. 38. §. inter incertum. 16. ff. de V. Obl. l. quod certa. 70. ff. de solut.* In debitoris enim favorem dies regulariter adjicitur obligationi, *l. cum tempus. 17. ff. de R. J.* aliàs præsentì die debetur, *l. in omnibus. 14. ff. eod.* potest autem quilibet favori pro se introducto liberè renunciare, *l. pen. C. de pact. l. si quis, 51. C. de Epis. & Cler. l. 1. ff. si quis in-*
jus

jus vocat. 67. Facit quòd agi promittentes esse oporteat ad liberandum, quàm ad obligandum, *l. Arrianum. 47. ff. de oblig. & act.* quòdque in dubio verbis indefinite positis semper pro onerata parte, qualis est reus, interpretatio sit facienda, *l. semper in obscuris. 9. ff. de R. J. l. semper, 50. l. ea, que. 902. §. 1. ff. eod.* Et sibi imputabit creditor, quòd legem contractui non dixerit, cum potuerit, apertius, *l. veterib. 30. ff. de pact. l. in contrahenda. 172. ff. de R. J.* Et hæc est communis *Edi. sententia* in iura cum legibus, cum ratione juris solida, quam & Donell. sequitur, in *l. cum qui videndus. 41. num. 47. ff. de V. Oblig.* Nam si creditoris causa dies appositus est, res nullum habet dubium, quin diem solutionis antevertere paratus debitor possit repelli, *Decius ad d. l. cum tempus. 17. num. 6. vers. secundo, & c. arguit. l. 15. ff. de ann. legat. l. 43. §. 2. ff. de legat. 1.* *Brissón. lib. 1. de solut.* quòd & jure Saxon. receptum est, in *l. 1. Landrecht. artic. 69.* pacta enim dant legem contractui, *l. contractus. 23. ff. de R. J.* & mutare quandoq; possunt, quòd regulariter contractui inesse præsumitur *l. Lucius Titius. 24. ff. de pos. l. naturalis 1. §. sed si facio. 4. vers. in priorum. ff. de prescript. verb. l. nec ex pratorio. 27. ff. de R. J.* Dissentiunt Ferret. & Cujac. in *d. l. stipulat. 38. §. inter incertam. 16. ff. de V. Obligat.* nec non novissime Ant. Fab. 1. *conject. 1. ubi vide.*

COROLL.

Continuatio titulorum in Digestis, & Codice per imagines concepta est *ἀρετῆς*, & à juris principis oppidò aliena.

AD

Ornatiss. & Doctiss.

DN. RESPONDENTEM,

popularem & amicum suum
singularem.

Nonne te, terrons Boreæ tumentes
Flatus, & Syrtes scopulique acuti
Littoris, navem Themidos hybernâ
Solvere brumâ?

Hem tuæ cymbæ pretio valentes
Maximo res impositæ, nitore,
Jaspidem longè superant, & aurum,
Perside narum.

Sed tuo fretus genio, periti
Tumque nautæ consilio, anchoraque
SCHMUCCIANA, nil scopulos timeas
Juris in alto.

Non caret res laude, virente Lauri
Dignus: ipsa & materies docentem
Mutui nodos varios latentes
Laudibus urget.

His tuis conatibus improbandis
Seculo nullo, mage sed ferendis
Usque Solem, gratans penè sic studebit
BREMA favere.

Amicitia ergo f.

Sebastianus Almers, J. U. Cand.
Pro

Prolibitu ne quicquam sacrorum agris
Romano gentesque foretibus
Hinc divinarum sacrata repagula legum
Codicibus multis scripta relitta foro.

Hæc quantum præstat didicisse fideliter, atq.
Implicitas dextræ salvere posse pilas!
Sed neutram speretis plutei templisq. Themidis
Contingit juveni, læditi ab illis pedes.
Hoc te sudantem stadio, & constantis Achatæ
Vestigiis stantem, res bene gesta probat.
Ergo nunces Nienbori, cum laude, sequentur
Nomen eximium dignum viri.

Amicitia ergo populari suo suavissi-
mo L. M. apposuit

Alvericus Bokenius Osterst. Brem. LL. stud.

Præstantissimo atq. Doctissimo

DN. RESPONENTI,

cognato & populari charissimo.

Omnibus ut numeris possis placuisse Themistæ
Ingenij vires exeruleæ juvat.
Multi hic defudant frustra, & ceu pressus aratro
Et stimulis taurus mente dolente gemunt.
Desperant subito, cessat pectorque laborque,
Bartolusæq. oppicis muribus inde cibis.
Quamvis sudant, tamen contra audacior instas,
Sicque tuâ auctoritate beatus eris.
Alma Themis gratis te sic trahat in ulnis
Ut subolem mater pectus adusque premens.

Gratulatur

Henricus Mertens Osterstadâ Bremensis.
AD

Ad amicissimum

DN. RESPONDENTEM.

Scilicet aggredieris ranca de luce cathedra

Legum perplexas conciliare vices :

ut cæcos scoli nexus dubiasq. sophiste

Verborum cautâ solvere mente strophas.

Rem magnam prestas, rumpentur ut ilia Mæmo,

Invidia laudum carmina teste meres.

Nil hic efficitur nodose robore clava.

Herculis : hic simplex, Oedipe, sponge tuos.

Scilicet hic opus est magis altâ indagine mentis,

Confidis vires suppeditante Dîca.

Sigismund. Cunrad. Deuerling.

F I N I S.

